

Zinchenko V., Stepanenko O., Nikolenko K., Lopatynska I., Datsiuk T. The influence of European integration processes on the formation of a lawyer's communicative competence

The article analyzes the importance of the formation of communicative competence as a condition for the effective professional activity of lawyers and determines the influence of European integration processes on the content of language courses that future law enforcement officers' study in the process of professional training.

Professional communicative competence is considered as an indicator of the formation of communicative skills, a system of professional knowledge, value orientations, general and linguistic culture, which are necessary for high-quality professional activity, as well as communicative competence as an inseparable component of the professional culture of a lawyer. It has been established that communicative competence includes the value attitudes of an individual, and since the European choice of Ukraine proves its commitment to the European values of freedom and democracy, it is especially important to take into account the European integration theme when selecting questions, exercises and texts for the development of communicative abilities and skills of future lawyers.

It is emphasized that the strengthening of integration into the general European intellectual and educational environment requires not only the introduction of European norms and standards in education, but also the filling of the content of education with European integration topics. The forms and methods of work aimed at forming the communicative competence of future lawyers, taking into account European integration, are characterized.

It was emphasized that in classes and during independent work, it is necessary to focus as much attention on speech (communicative) exercises as possible, to create situations of various types of professional communication, to use such forms and methods of work as disputes, discussions, debates, and to assign tasks to independent work and writing creative works on topics of European integration, related to the future profession of the student/cadet, preparation of project works, etc.

Samples of questions, tasks and exercises in the direction of European integration are proposed, which should be used when learning the course "Communicative competence in law enforcement activities" by future lawyers.

Key words: European integration, competence, communicative competence of a lawyer, law enforcement activity, professional communication, communication, professional training, work forms, work methods.

УДК 373.091.12:81'243]: 005.963 (4)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.19>

Ігнатова О. М.

**ТРАЄКТОРІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД**

У статті розкриваються стратегічні зміни у професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов, пов'язані з підвищенням якості освітнього процесу в закладах вищої освіти в контексті європеїзації освітнього процесу. Наголошено на потребі професійного розвитку вчителя іноземних мов як моделі нового навчання; проаналізовано нормативно-правове забезпечення освіти в Україні; акцентовано увагу на наукових дослідженнях. Встановлено зміст і напрями реалізації траєкторії професійного розвитку вчителя іноземних мов, виокремлено основні чинники професіоналізму вчителя. У статті проаналізовано позитивний європейський досвід. Звернено увагу на пріоритетні напрями, ідеї сучасної освіти; розкрито статистичні дані щодо реалізації державної політики України. Відображено євроінтеграційні прагнення України у сфері освіти і науки. Визначено пріоритетне значення формування професійної, педагогічної мотивації вчителів іноземної мови. Окреслено п'ять основних аспектів, у яких більшість учителів виявили найбільшу потребу у професійному зростанні. Подається опис чинників, які впливають на професійний розвиток вчителя, стадії їх професіоналізації. Наголошено на викликах, які матимуть вплив на профіль кваліфікації. Звернено увагу на потребу підвищення професійного рівня вчителів-мовників щодо реалізації поставлених завдань. Встановлено цілі, завдання, принципи Європейського профілю професійної компетентності. Головним завданням підготовки європейського вчителя є формування здатності до практичної навчально-виховної діяльності. Окреслено гнучкі підходи до професійного розвитку з використанням методів навчання вчителів у формі практичних семінарів, онлайн-тренінгів, обмін досвідом серед колег, а також навчання ефективних та інноваційних методів. У висновках зазначається, що вивчення й узагальнення європейського досвіду реалізації траєкторії професійного розвитку вчителів іноземних мов, аналіз загальноєвропейських тенденцій в освітній сфері важливі для розвитку вітчизняного освітнього процесу, для досягнення успіху в реформуванні системи освіти нашої країни.

Ключові слова: учитель іноземної мови, професійний розвиток, освіта, підвищення кваліфікації, євроінтеграція, європейський досвід.

Євроінтеграційні прагнення України у сфері освіти і науки відображені в реформах Міністерства освіти і науки України. Вони покликані покровоко утвердити кращі стандарти європейської освітньої і наукової традиції в українському суспільстві. Головним завданням підготовки європейського вчителя є формування здатності до практичної навчально-виховної діяльності як динамічного поєднання етичних цінностей і когнітивних, метакогнітивних, міжособистісних і практичних умінь і навичок, знань і розуміння [11]. Учителі

відіграють вирішальну роль у житті учнів. Вони ведуть їх до цілей і впливають на їхні думки. Із цієї причини Європейська стратегічна програма “Освіта та навчання 2020” приділяє особливу увагу ролі вчителів – від їх відбору, освіти та професійного розвитку до кар’єрного поступу. Освіта передає важливі цінності, як-от свобода, самовираження та толерантність, і сприяє активній громадянській позиції, соціальній згуртованості й інтеграції. Освітні системи в Європі мають структурні проблеми, які посилюються економічною кризою, як-от: фрагментація, малі інвестиції, нестача вчителів і нові технологічні розробки, які потребують нових моделей навчання. Ці завдання мають спонукати нас до оновлення та реформування наших систем освіти та навчання, адаптації їх до потреб суспільства. У часи змін освіта є вирішальним довгостроковим чинником [14].

Метою нашого дослідження є аналіз тенденцій професійного розвитку вчителів іноземних мов у європейському освітньому просторі.

Сучасні світові тенденції в підготовці педагогів, принципи модернізації педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному освітньому просторі вивчали Н. Авшенюк, К. Дяченко, К. Котун, Н. Лазаренко, Н. Пазюра, Л. Пуховська. Учені (В. Биков, М. Жалдак, А. Коломієць, О. Падалка, О. Пехота, О. Пометун та інші) здійснюють активні пошуки щодо вдосконалення професійної освіти та моделі впровадження інноваційних та інформаційних технологій. Питанням професійно-педагогічної підготовки вчителя та стратегій формування його професіоналізму присвячено наукові праці Є. Громова, С. Гончаренка, О. Дубасенюк, І. Зязюна, Л. Лук’янової, Н. Ничкало, Н. Мукал.

Завдання, які стоять перед предметом “іноземна мова”, повинен вирішувати професійно підготовлений, методично грамотний учитель, який володіє сучасними технологіями навчання, знає психолого-педагогічні особливості учнів. Оскільки професійний розвиток учителів іноземних мов відбувається за умов його безперервності, то ми розглядаємо цей процес як структурну та змістову єдність курсів підвищення кваліфікації, науково-методичної роботи та самоосвіти педагогів протягом усієї професійної діяльності [10]. Рамка безперервного професійного розвитку вчителів є путівником для планування подальшого професійного розвитку для покращення педагогічної майстерності вчителів [12].

Професійний розвиток викладача – це формування особистості професіонала, що відбувається у процесі опанування професійно-педагогічної діяльності та її самостійного провадження в закладах вищої освіти.

Професійний розвиток є серцевиною європейської стратегії підвищення якості освіти [8]. Висока якість надання пропозицій із підвищення кваліфікації має вирішальне значення для того, щоб учителі мали та підтримували відповідні навички, необхідні їм для досягнення успіху в сучасній освітній системі. Також підкреслюється важливість узгодження професійного розвитку зі зміною методів викладання та навчання, сприяння міждисциплінарним підходам і підходам співпраці, а також цифровим навичкам і використанню доступних навчальних матеріалів. Варто звертати увагу на більш гнучкі підходи до професійного розвитку з використанням методів навчання вчителів у формі практичних семінарів, онлайн-тренінгів, обмін досвідом серед колег, а також навчання ефективних та інноваційних методів. Потреби, які прагне задовольнити підвищення кваліфікації, різняться як між європейськими системами освіти, так і усередині них [1; 2].

Середній показник ЄС лише незначно змінюється в межах різних вікових груп. Наймолодші та найстарші вчителі мають нижчі потреби професійного розвитку, ніж учителі віком 40–49 років. В Італії, Португалії й Ісландії потреби професійного вдосконалення в усіх вікових групах вищі, ніж у середньому по ЄС.

Учителі різних вікових груп і з різним професійним досвідом виявляють потребу підвищення кваліфікації в різних сферах. Дослідження TALIS (Teaching and Learning International Survey) визначило п’ять сфер, у яких більшість учителів виявили найбільшу потребу у професійному зростанні:

- 1) навчання учнів з особливими навчальними потребами;
- 2) навички ІКТ для викладання;
- 3) цифрові технології на робочому місці;
- 4) поведінка студентів і управління аудиторією;
- 5) навчання в мультикультурному/ багатомовному середовищі [13].

У Європі також ці п’ять пунктів згадують більшість учителів, які зазначають високу потребу у професійному розвитку. Якщо відповідні дані для вчителів із “середньою потребою” підрахувати для групи з “високою потребою”, то відсоток потреби для перших двох пунктів майже однаковий, а галузь “цифрові технології на робочому місці” постійно посідає третю позицію, тоді як є зміни в порядку решти пунктів, де вчителі все частіше виявляють потребу у професійному зростанні. Пропорційно більше вчителів визначають потребу в “підході до індивідуального навчання” та “навчанні міжпредметних навичок”, за якими на шостому місці йдуть “профорієнтаційні консультації й орієнтація для учнів” [13].

Загалом, професіоналізм учителя визначається трьома основними чинниками:

- 1) Здатністю до аналізу ситуації, вибору необхідних поведінкових ролей.
- 2) Володінням теоретичними знаннями та практичними вміннями їх використовувати.
- 3) Здатністю до застосування певних моделей поведінки в конкретній ситуації [3].

Згідно з європейським досвідом, основні тенденції викладання іноземних мов в Україні такі:

– абсолютний перехід від радянських до сучасних методик, дотримання змісту загальноєвропейських рекомендацій щодо мовної освіти;

- ефективний спосіб вивчення іноземної мови та розвитку компетенцій у всіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, письмо та говоріння);
- забезпечення засобів спілкування іноземною мовою за допомогою інтерактивних методів навчання для виконання різноманітних завдань у динамічному ритмі;
- максимальна участь кожного учня у процесі вивчення мови;
- оцінка рівня володіння мовою за чітко визначеними критеріями;
- діяльнісний підхід забезпечує засвоєний матеріал, якомога більш відповідний життєвій ситуації та потребам учня;
- партнерство між викладачами та студентами;
- активне використання сучасних технологій, освітніх платформ, цифрових додатків, мультимедійних засобів, автентичних аудіо- та відеоматеріалів, соціальних мереж для створення середовища мовлення;
- організація проєктної роботи учнів, застосування нестандартних і творчих завдань;
- залучення учнів до культурно-просвітницької діяльності поза аудиторією іноземною мовою.

Ключові завдання та навички перелічені нижче в основному порядку загальної важливості: навчати, тренувати, збирати й оцінювати інформацію, надавати підтримку, працювати в команді, використовувати цифрові технології, переконувати, бути креативними, рішучими, освіченими.

Педагогам потрібні предметні знання та *soft skills*. Їм також необхідно відповідати викликам часу і розвиватись. Зазначені виклики, імовірно, вплинуть на профіль кваліфікації в найближчі роки [4].

Студентоцентроване навчання: дана тривала тенденція вимагатиме від учителів розвитку навичок, які допоможуть їм співпрацювати з учнями та забезпечувати індивідуальне навчання. Їм також знадобляться навички адаптації до дедалі більшої уваги до творчості, інновацій і підприємництва в освітній політиці.

Технологія: прогрес у цифровому навчанні свідчить про те, що вчителям потрібні нові технологічні навички, як-от здатність керувати навчальними онлайн-платформами, створювати відкриті освітні ресурси та використовувати цифрові медіа. Учителям можуть знадобитися спеціальні технічні знання, щоб використовувати передові технології.

Демографічні моделі: оскільки лише третина викладачів віком до 40 років, учні можуть мати вищий рівень ІКТ-грамотності, ніж викладачі. Такі прогалини в навичках необхідно буде усунути.

Глобалізація: учителям потрібна глобальна перспектива, щоб допомогти своїм учням розвинути міжнародний світогляд. У все більш різноманітних класах вони також повинні розуміти різні культури та забезпечувати інклюзивну освіту.

Європейський профіль професійної компетентності вчителів-мовців є інноваційним інструментом, пріоритетна мета якого полягає в наданні компетентної допомоги вчителям-мовцям, профільним освітнім закладам, установам з підвищення кваліфікації вчителів у визначенні компетентностей, якими володіють вчителі-мовці, та в оптимізації підвищення їхньої кваліфікації у спрямуванні їхнього професійного поступу. ЄППК прагне таким способом покращити якість і підвищити ефективність професійної підготовки вчителів іноземних мов [6].

Цілі ЄППК:

- дати можливість учителям-мовцям самостійно оцінити й унаочнити свої професійні вміння, навички та компетенції;
- дати можливість освітнім установам скласти індивідуальні або групові профілі професійної компетентності своїх учителів-мовців, у яких завдяки уніфікованим дескрипторам чітко описаний рівень компетенцій учителів у різних категоріях профілю;
- визначити нагальні потреби в підвищенні кваліфікації вчителів та допомогти розробити для них індивідуальні програми підвищення кваліфікації та професійного поступу;
- надати керівникам інструмент для визначення професійної компетентності та кваліфікації кандидатів на посаду вчителя, а також створити опорну базу для відгуку на педагогічні якості їхніх співробітників;
- ініціювати обмін інформацією про різні педагогічні концепції та традиції викладання іноземних мов у Європі, сприяти покращенню їх розуміння та сприйняття;
- підвищити прозорість стандартів викладання іноземних мов і полегшити мобільність учителів-мовців у Європі.

Головне завдання ЄППК полягає у фактичному визначенні стадії професійного розвитку, на якій перебуває вчитель, щоб показати йому можливості професійного поступу.

В основу ЄППК покладені такі принципи й ідеї.

Принцип орієнтування на компетенції (опис умінь). Подібно Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти (далі – ЗЕР), компетенції вчителя-мовця в ЄППК розглядаються позитивно, тобто увага фокусується не тому, що вчитель-мовець знає або вміє на певній стадії свого професійного становлення. Цей принцип відбиває, зокрема, активну методику у вивченні, викладанні й оцінюванні. Акумулятивний характер дескрипторів ЄППК показує тяглість професійного розвитку вчителя-мовця, ЄППК розділений на три великі етапи, кожен із яких містить два менші етапи. Етапи представлені відповідними дескрипторами професійної компетентності. Кожен наступний етап включає компетенції, описані в попередньому етапі чи етапах, розширює їх або додає нові [6].

Принцип самооцінки та зовнішнього оцінювання ЄППК виходить з того, що в кожному освітньому закладі культивується самооцінка професійної діяльності вчителів, а у зворотному випадку пропонує інструмент для її імплементації. Завдяки ЄППК учителі-мовці зможуть ґрунтовно й об'єктивно оцінювати свою викладацьку діяльність. Заохочення вчителів до самооцінки дає їм можливість спостерігати за своїм професійним розвитком і стимулювати його поступ. Для вчителів, експертів з підвищення кваліфікації різних освітніх закладів ЄППК є додатковим інструментом для визначення потреб у підвищенні кваліфікації вчителів іноземних мов і гарантування якості навчання.

Принцип рефлексії тісно пов'язаний із принципом самооцінки: якщо вчитель-мовець аналізує результати самооцінки своєї діяльності й осмислює їх, або результати його оцінки з боку колег, учителів, експертів з підвищення кваліфікації або керівника, він менш схильний переоцінювати або недооцінювати себе. У такому разі вчитель свідомий своїх прогалин і потреб у підвищенні кваліфікації. ЄППК – це дієвий стимул для рефлексії професійного стану та планування заходів для його оптимізації.

Принцип багатомовності. Той, хто навчає іноземної мови, завжди має справу принаймні із двома мовами: мовою, якою навчає (цільова або іноземна мова), та рідною або першою мовою учня. У сучасному багатокультурному просторі ймовірність того, що у групі знайдуться особи з різними рідними мовами або зі знаннями однієї або й більше іноземних мов, досить висока. Ця особливість і її наслідки для викладання іноземної мови в ЄППК експліцитно невиписані. Однак, якщо у своєму підході до навчання мови вчитель зважає на індивідуальні особливості та потреби учнів, він також бере до уваги їхню багатомовність. Завдяки власній міжкультурній компетентності та плануванню і веденню занять, зорієнтованому на індивідуальні можливості та потреби учнів, і керуванню інтерактивними процесами вчитель гарантує визнання всім мовам, якими володіє група. Таким способом у вивченні мови можна використовувати уміння, здобуті учнями раніше, під час вивчення інших мов, заохочувати учнів до пошуку й аналізу подібностей і відмінностей у мовах, а також до розвитку своєї багатомовності [7]. Потреба в загальноєвропейських стандартах мовного навчання ЄППК пропонує загальноєвропейські стандарти кваліфікації, мовних умінь і навичок, рівня усвідомлення мови, основних навчально-методичних (викладацьких) компетенцій і професійної поведінки вчителя-мовця. Такі стандарти сприяють мобільності вчителів-мовців у межах Європи, трансферу фахової експертизи, стимулюють обмін кращими практиками на місцевому та міжнародному рівнях. Потреба в постійному професійному рості ЄППК є результатом загальноєвропейського дослідження. Він відбиває широкий спектр професійних компетенцій учителя-мовця у прогресії, а тому це надійний інструмент для визначення потреб учителів у підвищенні кваліфікації, у професійному поступі й самозростанні, а для мовних центрів і освітніх закладів це надійний інструмент гарантування якості мовного навчання [6].

Відкритість профілю професійної компетентності вчителів-мовців не є кінцевою величиною. Він може доповнюватися новими категоріями та рескриптами, адаптуватися до різних контекстів. Він може і повинен постійно розвиватися й удосконалюватися. Нижче наведені декілька можливостей, як за допомогою профілю можна швидко ухвалити обґрунтоване рішення для оптимізації власного професійного розвитку.

Здобуття необхідної кваліфікації ЄППК у категорії “освіта/досвід” покаже вам, які мовні та викладацькі вміння і навички потрібні для роботи вчителем-мовцем. Можливо, варто подумати про складання іспиту на мовний сертифікат або пошукати варіанти для проведення відкритих уроків для підтвердження викладацької практики.

Категорія ЄППК “відкрите заняття” демонструє значущість проведення відкритих занять з обговоренням і відгуком. Рекомендовано викладати якомога частіше, проводити заняття разом із колегами, також лише окремі частини занять (мікрорівень) або проводити окремі заняття у групах різного мовного рівня. Важлива присутність колег на заняттях. Документування відгуків, аналіз порад і рекомендацій, рефлексія вдосконалюють рівень викладання.

Категорія “дидактика/методика” розширює знання з методики викладання іноземної мови, з теорії стилів і стратегій вивчення мов. Потрібно регулярно брати участь у семінарах, курсах, заходах підвищення кваліфікації. Щоб покращити свої вміння та навички в оцінюванні знань, із часом можна пройти вишкіл на екзаменатора [6].

Для покращення міжкультурної компетентності використовується принцип міжкультурного підходу до викладання та вивчення іноземної мови. Учні стикаються зі спільним і різним у своїх культурах і соціальних контекстах. Рекомендується почитати відповідну літературу, щоби ближче познайомити з культурним простором своїх учнів, уміти наперед розпізнавати вразливі теми в зіткненні різних культур і навчити учнів долати такі ситуації [5].

Попри досвідченість, учитель помічає, що деякі сфери життя, які мають безпосередній вплив на навчальний процес, наприклад, цифрові технології, стрімко розвиваються. Щоб бути готовим до викликів цифрового світу, необхідно постійно розвивати свою медійну грамотність [9]. Варто працювати на заняттях із різними комп'ютерними програмами, опанувати інтерактивну дошку (якщо у вас є доступ до неї) та інші форми цифрової презентації, апробувати цифрові медіа в роботі над проєктами, користуватися навчальними інтернет-платформами, як-от Moodle, LMS Collaborator тощо.

Висновки. Отже, професійний розвиток учителів іноземних мов у європейському освітньому просторі відбувається з урахуванням вимог до компетентностей, передбачених відповідним Стандартом вищої

освіти; базується на гнучких підходах, має структурну та змістову єдність курсів підвищення кваліфікації, науково-методичної роботи та самоосвіти педагогів протягом усієї професійної діяльності. Рамка безперервного професійного розвитку вчителів є путівником для планування подальшого професійного розвитку для покращення педагогічної майстерності вчителів. Цей документ об'єднує професійні цінності, фахові вміння вчителя та життєві вміння. Європейський профіль професійної компетентності вчителів-мовців покращує якість і підвищує ефективність професійної підготовки вчителів іноземних мов.

Вивчення й узагальнення європейського досвіду реалізації траєкторії професійного розвитку вчителів іноземних мов, аналіз загальноєвропейських тенденцій в освітній сфері важливі для подальшого розвитку вітчизняного освітнього процесу, для досягнення успіху в реформуванні системи освіти нашої країни.

Використана література:

1. Європейські виміри модернізації сучасної педагогічної освіти : монографія / Н. Авшенюк та ін. Київ, 2011. 232 с.
2. Europeanization of the Ukrainian system of Higher education through the improvement of undergraduates' foreign languages communicative skills / Y. Gromov et al. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*. 2019. Vol. 3. P. 443–454.
3. Derin A. Teacher research for professional development. *ELT Journal*. 2008. Vol. 62. № 2. P. 139–147. DOI: 10.1093/elt/cc1053.
4. European Labour Authority, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. URL: https://ec.europa.eu/eures/public/future-work-teaching-professionals-2021-01-29_en.
5. Ігнатова О., Жовнич О. Використання практико-дослідницького проєкту у професійній підготовці майбутніх вчителів німецької мови засобом саморефлексії. *Молодь і ринок* : збірник наукових праць. Дрогобич, 2021. № № 5–6. С. 114–119.
6. European Profiling Grid. URL: <http://egrid.epg-project.eu/en>.
7. The Role of language teachers associations in professional development / A. Elsheikh et al. Switzerland, Springer, 2018.
8. Міхель Д. Визначення поняття процесу “європеїзація” та його вплив на сучасне суспільство. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Політологія*. 2011. Вип. 150. Т. 162. С. 22–25.
9. Lazarenko N., Ihnatova O. Pandemic and Digital Transformation. *Challenges to Higher Education. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J, Paedagogia-Psychologia*. 2022. Vol. 35 (1). P. 7–17. DOI: 10.17951/j.2022.35.1.7-17.
10. Education Pedagogical promotion of professional self-realization of future teachers of philological specialties / K. Poseletska et al. *Society. Integration. Education. Rezekne*. 2020. Vol. 2. P. 246–263. URL: <https://cutt.ly/yidEu0E>.
11. Педагогічна конституція Європи. Преамбула. *Вища освіта України*. 2013. № 3. С. 111–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17.
12. Рамка безперервного професійного розвитку вчителів Британської Ради. URL: <https://ngschoolteacher.wixsite.com/cpdinsett>.
13. Teaching and Learning International Survey TALIS 2013 Conceptual Framework. OECD, 2013. 60 p.
14. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 pp. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>.

References:

1. Avsheniuk N. M. (2011). Yevropeiski vymiry modernizatsii suchasnoi pedahohichnoi osvity [European dimensions of reforming of modern pedagogical education] : monohrafiya / N. M. Avsheniuk, V. O. Kudin, O. I. Ohiienko ta in. Kyiv. 232 s. [in Ukrainian].
2. Gromov Y. et al. (2019). Europeanization of the Ukrainian system of Higher education through the improvement of undergraduates' foreign languages communicative skills. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*. Vol. 3. P. 443–454.
3. Derin A. (2008). Teacher research for professional development. *ELT Journal*. Vol. 62. № 2. P. 139–147. DOI: 10.1093/elt/cc1053.
4. European Labour Authority, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. URL: https://ec.europa.eu/eures/public/future-work-teaching-professionals-2021-01-29_en.
5. Ihnatova O., Zhovnych O. (2021). Vykorystannia praktyko-doslidnytskoho proiektu u profesiinii pidhotovtsi maibutnykh vchyteliv nimetskoï movy zasobom samorefleksii [The use of a practical research project in the professional training of future teachers of the German language as a means of self-reflection]. *Molod i rynek : zb. nauk. pr. Drohobych*. № № 5–6. S. 114–119 [in Ukrainian].
6. European Profiling Grid. URL: <http://egrid.epg-project.eu/en>.
7. Elsheikh A., Coombe C., Effiong O. (2018). The Role of language teachers associations in professional development. Switzerland, Springer.
8. Mikhel D. O. (2011). Vyznachennia poniattia protsesu “ievropeizatsiia” ta yoho vplyv na suchasne suspilstvo [Definition of the concept of the process of “Europeanization” and its impact on modern society]. *Naukovi pratsi [Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly]. Politolohiia*. Vyp. 150. T. 162. S. 22–25 [in Ukrainian].
9. Lazarenko N., Ihnatova O. Pandemic and Digital Transformation (2022). *Challenges to Higher Education. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J, Paedagogia-Psychologia*. Vol. 35(1). P. 7–17. DOI: 10.17951/j.2022.35.1.7-17.
10. Poseletska K., et al (2020). Education Pedagogical promotion of professional self-realization of future teachers of philological specialties. *Society. Integration. Education. Rezekne*. Vol. 2. P. 246–263. URL: <https://cutt.ly/yidEu0E>.
11. Pedahohichna Konstytutsiia Yevropy. Preambula. [Pedagogical Constitution of Europe. Preamble] *Vyshcha osvita Ukrainy*. 2013. № 3. S. 111–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17 [in Ukrainian].
12. Ramka bezperernoho profesiinoho rozvytku vchyteliv Brytanskoi Rady [The British Council Continuing Professional Development Framework]. URL: <https://ngschoolteacher.wixsite.com/cpdinsett> [in Ukrainian].
13. Teaching and Learning International Survey TALIS 2013 Conceptual Framework. OECD, 2013. 60 p.
14. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021–2031 roky [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021–2031]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> [in Ukrainian].

Ihnatova O. The trajectory of professional development of a teacher of foreign languages: European experience

The article reveals strategic changes in the professional training of future teachers of foreign languages, related to the improvement of the quality of the educational process in higher education institutions in the context of the Europeanization of the educational process. The need for professional development of foreign language teachers as a model of new education is emphasized; the regulatory and legal provision of education in Ukraine is analyzed; emphasis is placed on scientific research. The content and directions of implementation of the trajectory of the professional development of the foreign language teacher are established, the main factors of the teacher's professionalism are singled out. The article analyzes positive European experience about teachers. Attention is drawn to the priority directions, ideas of modern education; statistical data on the implementation of the state policy of Ukraine and on the way of its development are revealed. Ukraine's European integration aspirations in the field of education and science are reflected. The priority importance of the formation of professional, pedagogical motivation of future foreign language teachers was determined. Five main areas were outlined in which the vast majority of teachers identified the greatest need for professional growth. A description of the factors affecting the professional development of the teacher and the stages of their professionalization is provided. Challenges that will impact the skill profile are highlighted. Attention was drawn to the need to raise the professional level of language teachers in relation to the implementation of assigned tasks. The goals, tasks, and principles of the European profile of professional competence have been established. The main task of training a European teacher is the formation of the ability for practical educational activities. Flexible approaches to professional development using methods of teaching in the form of practical seminars, online trainings, exchange of experience among colleagues, as well as training in effective and innovative methods are outlined. In the conclusions, it is noted that the study and generalization of the European experience of implementing the trajectory of professional development of teachers of foreign languages, the analysis of pan-European trends in the field of education is important for the further development of the domestic educational process, for achieving success in reforming the education system of our country.

Key words: foreign language teacher, professional development, education, professional development, European integration, European experience.

УДК 373.2.091.4-044.247 (477:4)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.20>

Калічак Ю. Л.

НОВІ МОЖЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Статтю присвячено детальному аналізу використання нових можливостей реалізації євроінтеграційних прагнень України щодо подальшого функціонування системи дошкільної освіти, професійної підготовки фахівців дошкільного профілю.

Матеріал статті сприятиме вдосконаленню професійної компетентності майбутніх вихователів і стимулюватиме вивчення інноваційних технологій, використання яких притаманне європейському освітньому простору.

Охарактеризовано основні відмінності між національною та європейською системами дошкільної освіти, а також шляхи майбутньої інтеграції.

Виявлено найважливіші напрями вдосконалення системи освіти дітей дошкільного віку в Україні, а також виокремлено найбільш імовірні заходи щодо трансформації європейської педагогічної думки минулих та сучасності.

Сформульовано основні вимоги щодо змін у сучасній українській системі дошкільної освіти, як-от: інтеграція закладів вищої освіти України, академічна мобільність студентів, модернізація дошкільної сфери, постійний моніторинг якості дошкільної освіти, упровадження освітніх інновацій у професійну підготовку фахівців-дошкільників, зміцнення мотивації майбутніх вихователів, удосконалення соціальної компетентності дітей раннього та дошкільного віку, покращення іміджу педагога закладу дошкільної освіти тощо.

Підкреслено важливість застосування європейського досвіду дошкільної педагогіки в індивідуальному вихованні дитини, обов'язкового врахування психолого-педагогічних особливостей дошкільників із метою вирішення актуальних завдань освіти студентів у сучасних умовах функціонування національної системи підготовки фахівців дошкільного профілю в закладах вищої педагогічної освіти.

Ключові слова: освіта дітей дошкільного віку, система дошкільної освіти, трансформація європейського педагогічного досвіду, інтеграція, європейський освітній простір.

Сучасні інтеграційні процеси в європейському освітньому просторі визначають стратегічний напрям розвитку дошкільної освіти України і диктують вивчення передового педагогічного досвіду країн Європейського Союзу, що є основою для переходу на якісно новий, конкурентоспроможний рівень дошкільної освіти.

Серед пріоритетних напрямів освіти державна національна програма "Освіта" ("Україна XXI століття") визначає розроблення теоретико-методологічних аспектів системи освіти з використанням європейського досвіду [9]. Це зумовлює необхідність вивчення сучасних новітніх концепцій навчання і виховання дітей